

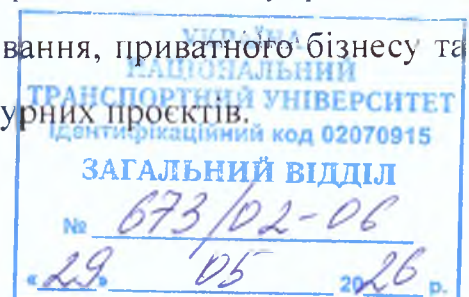
РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри економіки,
кандидата економічних наук, доцента Комчатних Олени Вікторівни
на дисертаційну роботу Уманціва Владислава Юрійовича
на тему «Організаційно-економічний механізм відновлення
транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства»,
яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність теми дослідження

Сучасний етап розвитку України супроводжується необхідністю масштабного відновлення транспортної інфраструктури, яка зазнала значних руйнувань унаслідок воєнних дій та потребує модернізації відповідно до нових економічних, безпекових і євроінтеграційних викликів. Транспортна інфраструктура забезпечує функціонування логістичних систем, мобільність населення, розвиток міжрегіональних економічних зв'язків та інтеграцію України до міжнародного транспортного простору. Від рівня її розвитку значною мірою залежить конкурентоспроможність національної економіки, інвестиційна привабливість регіонів і стійкість соціально-економічної системи держави.

Водночас реалізація проєктів відновлення транспортної інфраструктури характеризується високою капіталомісткістю, значною тривалістю реалізації, складністю координації учасників та необхідністю залучення значних інвестиційних ресурсів. В умовах обмежених бюджетних можливостей особливого значення набуває використання механізмів публічно-приватного партнерства, які дозволяють поєднати фінансові, організаційні та управлінські можливості держави, органів місцевого самоврядування, приватного бізнесу та міжнародних інституцій для реалізації інфраструктурних проєктів.

Разом із тим практика реалізації проєктів публічно-приватного партнерства у сфері транспортної інфраструктури України залишається недостатньо розвиненою. Серед основних проблем слід виділити недосконалість інституційного середовища, нестабільність нормативно-правового забезпечення, високий рівень ризиків, недостатню координацію між учасниками проєктів, а також обмежений рівень підготовки інфраструктурних ініціатив до реалізації. За таких умов виникає необхідність формування ефективного організаційно-економічного механізму відновлення транспортної інфраструктури, здатного забезпечити узгодження інтересів учасників публічно-приватного партнерства, підвищення ефективності управління інвестиційними процесами та адаптацію інфраструктурної політики до умов воєнного стану і повоєнного відновлення.

Особливого значення зазначена проблематика набуває у контексті інтеграції України до європейського транспортного простору, розвитку міжнародних транспортних коридорів, впровадження принципів сталого розвитку та підвищення стійкості транспортної системи до сучасних викликів. Зважаючи на це, актуалізується питання формування організаційно-економічного механізму відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства, здатного забезпечити ефективне залучення інвестицій, координацію взаємодії учасників інфраструктурних проєктів, підвищення результативності управлінських рішень та створення передумов для довгострокової модернізації транспортної системи України.

Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження, положення наукової новизни й висновки дисертаційної роботи є логічно взаємопов'язаними та відображають основний зміст дослідження. Таким чином, дослідження організаційно-економічного механізму відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства є актуальним, своєчасним та має важливе наукове і практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Уманціва В.Ю. підтверджується також тим, що його виконано в рамках тематичних планів науково-дослідних робіт кафедри економіки Національного транспортного

університету у 2021-2025 рр., зокрема, науково-дослідної роботи за темою «Сучасна парадигма інноваційного розвитку транспортного комплексу України» (номер державної реєстрації 0121U100635). У межах виконання окремих етапів НДР автором підготовлено підрозділи, присвячені державно-приватному партнерству у відновленні транспортної інфраструктури, повоєнному відновленню економіки на основі взаємодії держави та приватного капіталу, а також ролі публічно-приватного партнерства в інноваційному розвитку транспортного комплексу України.

Обґрунтованість наукових положень, результатів дослідження та висновків

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 274 сторінки. Основний зміст дисертації викладено на 194 сторінках. Робота містить 21 рисунок, 49 таблиць та 16 додатків. Список використаних джерел налічує 216 найменувань. Дисертаційна робота за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, наведено зв'язок роботи з науково-дослідною тематикою кафедри, визначено мету і завдання дослідження. Сформульовано наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, визначено особистий внесок здобувача. Наведено відомості про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі досліджено теоретичні засади функціонування транспортної інфраструктури в системі соціально-економічного розвитку та розкрито її значення у забезпеченні ефективного транспортного обслуговування, розвитку логістичних зв'язків і формуванні інвестиційної привабливості держави. Узагальнено наукові підходи до трактування публічно-приватного партнерства та розкрито його зміст як інституційної системи взаємодії публічного і приватного секторів у процесі реалізації інфраструктурних проєктів.

Значну увагу приділено дослідженню публічно-приватного партнерства як механізму повоєнного відновлення транспортної інфраструктури, а також визначенню інституційних чинників, що впливають на ефективність реалізації відповідних проєктів, зокрема стабільності правового середовища, передбачуваності інституційного середовища, рівня довіри між учасниками та результативності державної політики.

У другому розділі проаналізовано стратегічні орієнтири відновлення та розвитку транспортної інфраструктури України в умовах повоєнної модернізації економіки. Досліджено роль публічно-приватного партнерства у системі публічних інвестицій та обґрунтовано його значення як інструменту поєднання державних і приватних ресурсів для реалізації інфраструктурних проєктів. Узагальнено світовий досвід застосування механізмів публічно-приватного партнерства у транспортній сфері та визначено напрями його адаптації до українського інституційного середовища. У розділі також сформовано підходи до ідентифікації та оцінювання ризиків, визначення пріоритетності проєктів, а також обґрунтовано модель залучення інвестицій, орієнтовану на підвищення інвестиційної привабливості об'єктів транспортної інфраструктури, інтеграцію публічного та приватно-ринкового векторів управління й активізацію участі приватного партнера у реалізації проєктів публічно-приватного партнерства.

У третьому розділі обґрунтовано архітектоніку адаптивного організаційно-економічного механізму відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства. Визначено підходи до проєктування регіонального розвитку публічно-приватного партнерства у сфері транспортної інфраструктури, запропоновано кластерний підхід до диференціації регіонів та вибору релевантних моделей публічно-приватного партнерства залежно від умов відновлення транспортної інфраструктури. Систематизовано інструменти забезпечення адаптивності й стійкості механізму в умовах воєнних і макроекономічних ризиків, зокрема підходи до розподілу ризиків, страхування та фінансового забезпечення проєктів. На основі аналізу практики реалізації проєктів публічно-приватного партнерства виявлено інституційний дисбаланс

між розвитком нормативно-правової бази та ефективністю її практичного застосування. Особливу увагу приділено аналізу концесійних проєктів у портовій сфері, проблемам інституційного забезпечення публічно-приватного партнерства та обґрунтуванню необхідності трансформації публічно-приватного партнерства у дієвий довгостроковий механізм повоєнного відновлення транспортної інфраструктури України.

У висновках та рекомендаціях міститься 7 пунктів. Всі вони логічно витікають з матеріалів дисертації та вірно відображають результати досліджень. Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів

удосконалено:

– організаційно-економічний механізм відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства, в архітектоніку якого поряд з організаційним, правовим, економічним, фінансовим блоками та блоком управління ризиками інтегровано адаптивний блок, що дає змогу з урахуванням ступеня пошкодження інфраструктурних об'єктів у регіональному вимірі визначати пріоритетність їх відновлення. Використання удосконаленої структурно-функціональної системи взаємодії публічного та приватного секторів сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень і забезпеченню відповідного соціально-економічного ефекту;

– логіку обґрунтованості стратегічних орієнтирів відновлення транспортної інфраструктури з урахуванням нової ролі публічно-приватного партнерства, яке розглядається не лише як інвестиційний інструмент, а й як складова державної політики повоєнної модернізації. Інтеграція публічно-приватного партнерства у систему державної політики дозволяє застосовувати комплекс інституційних, фінансових, регуляторних та ризик-орієнтованих інструментів для формування адаптованої до стратегічних пріоритетів системи відновлення транспортної інфраструктури України;

– систему оцінювання ефективності інвестицій у транспортну інфраструктуру шляхом поєднання методів Data Envelopment Analysis та регресійного аналізу, що дозволило не лише оцінити рівень ефективності інвестицій, а й визначити вплив чинників на її результативність, зокрема обґрунтувати визначальне значення інституційного середовища, врахування якого є важливою умовою формування організаційно-економічного механізму відновлення транспортної інфраструктури;

– методичний апарат кластерного аналізу регіонів України за рахунок використання нових індикаторів та інтегральних показників, зокрема індексів руйнувань, ризиків, логістики, економічного потенціалу та інституційної спроможності. Запропонована система індикаторів дозволила у контексті завдань відновлення транспортної інфраструктури здійснити кластеризацію територій для вибору найбільш доцільних моделей публічно-приватного партнерства та реалізації функціонально-орієнтованого планування;

набули подальшого розвитку:

– трактування сутності публічно-приватного партнерства як інституційної платформи взаємодії публічного та приватного секторів, що відображає специфіку інноваційних змін, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку, використання сучасних технологій та фінансових інструментів. Розширене розуміння сутності публічно-приватного партнерства дало змогу сформувати адаптивну систему обґрунтування управлінських рішень та застосовувати інструменти стимулювання інноваційного розвитку для мінімізації інституційних асиметрій і деструкцій у процесі відновлення транспортної інфраструктури;

– методичні основи оцінювання доцільності реалізації на засадах публічно-приватного партнерства транспортних інфраструктурних проєктів, які доповнено методикою сценарного аналізу монетизації суспільних вигід, вартісного оцінювання ризиків за методологією Флівб'єрга та визначення економічного ефекту від скорочення витрат публічного сектору;

– процес адаптації світових практик публічно-приватного партнерства для

відновлення транспортної інфраструктури, що забезпечує можливість реалізації відбудови за принципом Build Back Better з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку України. Запропонований підхід передбачає удосконалення системи управління публічними інвестиціями, розвиток моделей змішаного фінансування, посилення стратегічного планування та використання цифрових систем моніторингу реалізації проєктів у транспортному секторі України.

Практичне значення результатів проведеного дослідження підтверджено їхнім впровадженням в діяльність Офісу міжнародних проєктів АТ «Укрзалізниця» (довідка від 26.01.2026 р.), Стратегічної групи «Софія» (довідка №14/1 від 11.09.2025 р.), Інституту розвитку національної економіки (довідка №27/2 від 17.10.2025 р.), Національного інституту стратегічних досліджень (довідка №293/132 від 26.02.2026 р.), а також у освітній процес Національного транспортного університету (акт про впровадження №212/01-08 від 13.04.2026 р.).

Повнота опублікування основних положень дисертації

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 21 наукову працю (7 із яких у співавторстві), із них: 1 стаття у виданні, що індексується наукометричною базою Web of Science, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 13 праць апробаційного характеру.

Висновки по роботі є повними, а рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи в повній мірі висвітлюють теоретичний та прикладний характер роботи.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У дисертаційній роботі Уманціва Владислава Юрійовича на тему «Організаційно-економічний механізм відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства» ознак академічного плагіату не виявлено. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Основні зауваження по роботі

Позитивно оцінюючи отримані в дисертаційній роботі наукові результати, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні моменти та висловити деякі зауваження:

1. У теоретичній частині дисертації основну увагу зосереджено на дослідженні переваг та потенціалу публічно-приватного партнерства у процесах відновлення транспортної інфраструктури. Разом з тим, окремі аспекти, пов'язані з ризиками, інституційними обмеженнями та проблемами практичної реалізації проєктів публічно-приватного партнерства, могли б бути висвітлені більш детально.

2. У роботі запропоновано підхід до кластеризації регіонів із використанням системи відповідних критеріїв та інтегральних показників, що дозволяє обґрунтувати вибір моделей публічно-приватного партнерства залежно від умов відновлення транспортної інфраструктури. Водночас практична цінність запропонованого підходу могла б бути посилена представленням узагальненого сценарію реалізації інфраструктурного проєкту на засадах публічно-приватного партнерства з урахуванням запропонованих моделей взаємодії та фінансування.

Незважаючи на наявність зауважень та дискусійних питань, вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, а скоріше свідчать про складність проблематики представленого дослідження та не зменшують теоретико-методичний і науково-практичний рівень дисертаційної роботи Уманціва В.Ю.

ВИСНОВКИ

Дисертація Уманціва Владислава Юрійовича на тему «Організаційно-економічний механізм відновлення транспортної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства» відповідає принципам академічної доброчесності, характеризується науковою новизною та вирішує важливе наукове завдання, що полягає у розробленні теоретико-методичних положень і

практичних рекомендацій щодо формування адаптивної системи відновлення транспортної інфраструктури України на засадах публічно-приватного партнерства, інтегрованої у державну політику та систему публічних інвестицій і орієнтованої на забезпечення транспортної доступності, логістичної стійкості та конкурентоспроможності національної економіки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

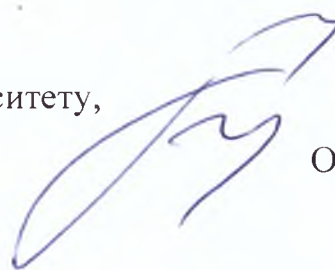
Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, що за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам пп. 6–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (у чинній редакції), а її автор – Уманців Владислав Юрійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент,

доцент кафедри «Економіка»

Національного транспортного університету,

кандидат економічних наук, доцент

Олена КОМЧАТНИХ

